

نقش آموزش در حفظ و انسجام بسیجیان

امیراهیم بیگم

چکیده:

آموزش به فعالیت‌هایی اطلاق می‌شود که به منظور ایجاد یادگیری در یادگیرنده انجام می‌شود. از این رو آموزش، زمانی مفید و مؤثر خواهد بود که منجر به یادگیری شود. به همین جهت هر سازمانی به نیروی انسانی توانمند، نیاز دارد تا بتواند هدف‌هایش را تحقق بخشد. زمانی که توانمندی نیروی انسانی برای دست‌یابی به اهداف، کافی نباشد، آموزش، ضرورت می‌یابد. پس آموزش را می‌توان جریانی دانست که افراد طی آن مهارت‌ها، طرز تلقی‌ها و گرایش‌های مناسب را برای ایفای نقش خاصی در جهت تحقق هدف معینی می‌آموزند.^۱

آموزش صحیح سبب افزایش بازدهی در سازمان و نیز آمادگی برای قبول مسئولیت‌های آتی در آن می‌شود. به همین جهت برای انسجام شریافی را بر می‌شمارند که برخی از آن شاخص هستند، از این قبیل می‌توان ایجاد اعتماد و اطمینان، برطرف شدن نیازهای روانی و عاطفی، زیاد شدن دوام و صمیمیت بین گروه، افزایش احساس ایمنی، احساس خرسندی و رضایت بیش‌تر، معانعت از انزوای گروه، کم‌رنگ ساختن جدال، افزایش احساس تعلق، کاهش احساس انزوا، افزایش میزان همکاری، آمادگی برای ایثار در گروه و افزایش تعامل به ماندن در گروه را نام برد. برای این منظور ایجاد روابط سالم در بین بسیجیان باید تلاش بیش‌تری گردد. محیط سالم و آماده برای کار را نمی‌توان یکباره ایجاد کرد. و از طریق آموزش می‌توان رفع کمبودهای مهارتی و دانشی و چه از نظر بهبود یافتن طرز رفتار و تلقی و کردار می‌تواند نقش مؤثری به عهده گیرد. و در نتیجه تحقق آموزش در حفظ انسجام بسیجیان را تسهیل کند.

مقدمه:

هر سازمانی و نهادی به نیروی انسانی توانمند نیاز دارد، تا بتواند هدف‌هایش را تحقق بخشد. زمانی که توانمندی نیروی انسانی برای دست‌یابی به اهداف، کافی نباشد، آموزش ضرورت می‌یابد. علاوه بر این در دنیای پر تحول امروزی به هنگام نمودن دانش و مهارت نیروی انسانی از یک سو و رشد چشم‌گیر شجره طیبه بسیج در تمامی ابعاد، از جمله جذب میلیون‌ها انسان مؤمن به این - نهاد مقدس - گسترش رده‌های سازمانی در همه اقشار، حضور در عرصه‌های متعدد و متنوع، نقش‌آفرینی بسیج در صحنه‌های مختلف و ... همگی گویای وقوع تحولی بزرگ در روند تحقق ارتش بیست‌میلیونی است که با همت و فداکاری بسیجیان عزیز و تلاش و کوشش دست‌اندرکاران در سایه هدایت رهبر عزیز و حکیم انقلاب، آموزش را در جمع بسیجیان ضروری می‌نماید.

در گذشته با توجه به پایین بودن میزان تغییرات، نیاز چندانی به آموزش‌های عرضی - طولی احساس نمی‌شد اما دگرگونی‌های پرشتاب امروزی، تدارک آموزش‌های متناسب با دگرگونی‌ها را در سازمان بسیج لازم و ضروری می‌نماید.

از همین روی، نیروی مقاومت بسیج با انجام آموزش‌های لازم برای حفظ انسجام بسیجیان گام‌های مؤثر و مفیدی را برداشته است و بدون تردید توجه جدی به عنصر آموزش را به عنوان یک عامل کلیدی برای ارتقا کیفی و افزایش اثربخشی فعالیت‌ها در اولویت سلسله اقدام‌های مورد نظر قرار داده است.

این معنا را می‌توان از ابلاغیه اخیر سردار فرمانده محترم نیرو مبنی بر تهیه طرح نهضت آموزش در بسیج بیش‌تر متوجه شد. از طرف دیگر سازمان آموزش بسیج نیز خود باید برای ایفای این نقش مهم و اساسی مهیا و آماده نماید و در اولین مرحله، آمادگی مدیران، مربیان و دست‌اندرکاران این بخش از ارتش بیست‌میلیونی بسیار حایز اهمیت است و کمک شایانی برای حفظ انسجام بسیجیان در نیروی مقاومت بسیج خواهد کرد.

ادبیات موضوع:

واژه انسجام از علم فیزیک گرفته شده است و منظور از آن نیرویی است که مجموعه ملکول‌های یک جسم را به یکدیگر متصل و مرتبط می‌سازد، به تعبیر دقیق‌تر انسجام نیرویی است که باعث پیوستگی و همبستگی عناصر یک جسم می‌شود. در هر گروه نسبت انسانی نیز نیروی پیچیده‌ای است. بنابراین انسجام عبارت است از کشش و دل‌بستگی اعضای گروه نسبت به یکدیگر که وجود دارد افراد آن را به یکدیگر پیوند می‌دهد، این نیرو همان انسجام است موجب هم‌صدایی و هم‌نوایی آنان درباره اهداف و مسایل گروه می‌شود. از نظر عملیاتی انسجام یکی از ویژگی‌های گروه است که در آن نیروی اعمال شده بر اعضا برای ماندن در گروه بیش از کل نیروهایی است که می‌کوشد آن‌ها را به ترک گروه وادار کند.

جامعه‌شناسان گاهی انسجام را معادل ادغام و یکی شدن می‌دانند. هم‌چنین معادل دیگر این واژه در جامعه‌شناسی پیوستگی است که بیش‌تر در روان‌شناسی اجتماعی و مباحث پویایی شناسی گروهی مطرح می‌شود به طور کلی می‌توان گفت شکل‌گیری انسجام مستلزم تحقق شرایط زیر است:

شناخت متقابل اعضای گروه، وجود اعتماد بین اعضا مشارکت هر یک از اعضا در اهداف گروه و درونی‌سازی اهداف و هنجارهای گروه از طرف دیگر انسجام نیز به نوبه خود اثرات مطلوبی از خود بر جای می‌نهد که مهم‌ترین آن‌ها را می‌توان به شرح زیر خلاصه نمود:

- ۱- ایجاد احساس تعلق و یگانگی در میان اعضای گروه.
- ۲- تسهیل برآورده شدن نیازهای عاطفی درونی اعضای گروه.
- ۳- افزایش همکاری و صمیمیت در بین اعضای گروه.
- ۴- کاهش احساس انزوا و فردگرایی در گروه.
- ۵- ایجاد نگرش مطلوب در اعضای گروه نسبت به یکدیگر.
- ۶- تسهیل پیروی از قوانین و مقررات گروهی.

۷- افزایش میزان تبعیت اعضای گروه از تصمیم های اتخاذ شده.

۸- جلوگیری از اضمحلال و فروپاشی گروه.

۹- افزایش احساس ایمنی در گروه.

به طور کلی می توان گفت که احساس همبستگی و یگانگی و انسجام در یک گروه بستگی زیادی به فراوانی، تنوع و کیفیت عاطفی روابط متقابل اعضا آن دارد و در این مبحث رویکردهای قرآن، امام (ره) و جامعه شناسان را به طور خلاصه بیان می کنیم:

رویکرد قرآن کریم نسبت به انسجام در آیه های ۱۰۳ آل عمران و ۱۵۲ سوره مبارکه انعام به وضوح دیده می شود. قرآن کریم در این آیات تنها یک راه و مشیت است که موجب انسجام مردم می شود و آن صراط مستقیم خداوندی است که خلاصه آن به شرح زیر می باشد:

۱- پرهیز از جدایی و تفرقه و چنگ زدن به ریسمان الهی.

۲- مناسک جمعی.

۳- ایجاد پیوندهای اجتماعی.

۴- افزایش توان و نیروی مسلمان.

۵- بیعت با رهبری عالی ترین نوع انسجام.

۶- خانواده به عنوان کوچکترین واحد انسجام.

و امام (ره) رویکردی را بر اساس مقتضیات زمان و مکان، ارایه دادند که عبارت است از:

۱- سرنوشت ساز بودن انسجام.

۲- عدم رعایت انسجام، فاجعه آفرین است.

۳- انسجام یک نعمت بزرگ الهی است.

۴- انسجام ضامن بقا و حفظ استقلال کشور است.

و در رویکردهای جامعه شناسی از انسجام به عنوان ارزش ها، هنجارها، نقش ها، تجمع ها، کارکرد مذهب، ادغام فرد در جمع منطبق بر کنش های اظهاری و اخلاقی و هم چنین دوست داشتن، جاذبه متقابل و مثبت و نهایتاً همبستگی مکانیکی و ارگانیکی نام برده اند. خلاصه آن که از نظر آنان انسجام اجتماعی عبارت است از ادغام فرد در جمعی

که منطبق است با کنش های اظهاری و اخلاقی در این شرایط همبستگی به رشد، احساس مسئولیت و وفاداری نسبت به آن جمع منجر می شود علاوه بر این از نظر پارسونز وفاق اجتماعی بر سر ارزش ها و قواعد مشترک و عامل مذهب می تواند انسجام گروهی را فزونی بخشد.

عوامل شکل گیری انسجام

از عوامل مهم شکل گیری انسجام می توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف - فشار در جهت همنوایی:

یکی از مهم ترین عوامل مؤثر در شکل گیری و تقویت انسجام در گروه فشار در جهت همنوایی است، همنوایی را می توان تغییری در رفتار یا عقاید شخص در نتیجه اعمال فشار واقعی یا خیالی از طرف فرد دیگر یا گروهی از افراد تعریف کرد. پس از انجام پژوهش های لازم همنوایی را نیاز به درستی اعمال و افکار، داشتن روابط دوستانه با اعضای گروه می دانند و هم چنین اتفاق نظر اعضای گروه، تجربه و تخصص رهبران گروه و اهمیت و اهداف گروه به عنوان عوامل مؤثر در افزایش همنوایی مطرح شده اند.

ب - کیفیت ارتباط در سطح گروه

دومین عاملی که در سطح گروه بر انسجام تأثیر می گذارد کیفیت و نوع ارتباط اعضا با یکدیگر و با مدیریت آموزش است. روش هایی که هر سازمان آموزشی و گروه در فرایند ارتباط از آن سود می جوید نقش ویژه ای در شکل گیری و تقویت انسجام اعضای آن و یا برعکس در تضعیف انسجام حاکم بر آن دارد. به نظر او ارتباط به منزله جریان خون یک سازمان است و چنانچه قطع شود به حیات سازمان نیز خاتمه داده می شود. هم چنین تحقیقات نشان داده است، هر قدر میزان ارتباط اعضا اعم از مربیان با مربیان، مربیان با مربیان دیگر و... بیش تر باشد میزان رضایت و انسجام و ایمنی آنان بیش تر خواهد بود.

ث - رهبری و مدیریت گروه

یکی از عناصر بسیار مهم و مؤثر در ایجاد انسجام گروهی مدیریت گروه است چه رهبر

یا مدیر گروه است که می تواند قدرت و منابع مورد نیاز یک گروه را برای نیل به اهداف گروه فراهم سازد. به عنوان مثال، در یک مجموعه آموزشی مدیری قادر است انجام آموزشی خود را فزونی بخشد که اول؛ بین او و اعضای آموزشی اعم از کادر، مربیان و متربیان احترام متقابل وجود داشته باشد، دوم؛ ساختار، شغل و وظیفه هر یک از اعضای گروه آموزشی به روشنی تعریف شده باشد، سوم؛ رهبر گروه آموزشی از قدرت و اقتدار کافی برخوردار باشد.^۵

ح- مشارکت:

یکی دیگر از عوامل مؤثر در انجام گروهی میزان مشارکت اعضا در فعالیت های گروهی است، مشارکت در مفهوم وسیع خود نوعی انجام و تعلق اجتماعی و تلاش دسته جمعی میان اعضا گروه برای تحقق اهداف عادلانه گروه به بیان دیگر نوعی مدیریتی است که در آن اعضای گروه برای تحقق اهداف عادلانه گروه به بیان دیگر نوعی سیستم مدیریتی است که در آن اعضای گروه در تصمیم هایی که گرفته می شود صاحب نفوذند، نظر سنجی ها، نظرخواهی ها، پیشنهادها، مذاکره های گروهی، بحث و بررسی ها، جلسه شورا و کمیسیون از جمله مکانیزم ها و تدابیری هستند که به وسیله آن می توان افکار و نظرهای مختلف را از افراد اعم از دانشجویان، مربیان، متولیان آموزشی و غیره جمع آوری کرد. فرض بر آن است که جمع آوری آرا و نظرهای می تواند در تصمیم گیری و برنامه ریزی بهتر و صحیح تر مؤثر باشد، افزون بر آن اعتقاد بر آن است که مشارکت گروهی نقش مهمی در خودیابی و انگیزش افراد و بهبود روابط درون گروهی ایفا می کند.^۶

در واقع مشارکت توزیع قدرت در سازمان است و مکانیزمی است که به وسیله آن مدیر می کوشد تا اهداف سازمان را با لحاظ ساختن نظرهای اعضای خود تحقق بخشد. به عبارت دیگر اگر در یک سازمان آموزشی یا مراکز آموزشی و آموزشگاه های آموزشی فرمانده یا مدیر آموزشی آن مجموعه از نظرهای اعضا اعم از مربیان، متربیان و متولیان آموزشی بهره مند شود و اطلاعات و دانش به زودی کسب نماید.

این مکانیزم باعث خواهد شد که خرسندی، رضایت و انجام اعضای آن مجموعه را

به همراه خواهد داشت و این مقدر و مبسر نخواهد بود، تا زمانی که باید یک مدیر آموزشی مهارت و تخصص کافی، پرهیز از روش های استبدادی و نزدیک شدن به مشاوره و دموکراتیک و داشتن علائق و مهارت لازم را داشته باشد تا بتواند آموزش را به یک مسیر الهی و اسلامی برساند و فرمایشات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) را که فرمودند: «آموزش یکی از برترین ارزش هاست» تحقق بخشد.

اهمیت مسأله:

یکی از مأموریت های نیروی مقاومت بسیج، اجرای برنامه های حفظ انسجام می باشد که تحقق آن را از طریق رده های مختلف پیش بینی کرده است. به همین منظور در ماده ۶۳، ۶۴، ۶۵ قانون ۱۵ مقررات استخدامی سپاه آموزش بسیجیان را به عهده نیروی مقاومت بسیج گذاشته اند و همچنین در ابلاغیه های دیگر اعم از طرح تحول سپاه و طرح امیرالمؤمنین (ع) و تدابیر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) به این امر مهم تأکید بیش تری شده است، به همین منظور با اختصاص بخشی از اعتبارهای جاری بسیج هر ساله هزاران نوجوان و جوان را مشمول دامنه وسیع از فعالیت های آموزشی نموده است. برنامه ریزان بسیج بر این باورند که با این اقدام های آموزشی می توان آمادگی لازم را در نوجوانان و جوانان برای انجام مأموریت های بسیج از جمله مشارکت در اقدام های امنیتی، فرهنگی و سیاسی و ایجاد همدلی و همنوایی در آنان نسبت به اهداف بسیج مهیا نمود و بدین ترتیب تجمعی منسجم از نوجوانان و جوانان مسئولیت پذیر، همدل، صمیمی و هدف جو پدید آورد. اما با وجود نظر برخی از برنامه ریزان مبنی بر موفقیت آموزشی، نقش آموزشی در حفظ انسجام بسیجیان هیچ گاه مورد بررسی و مذاقه علمی قرار نگرفته است؛ از همین روی ابهام هایی مانند ابهام های زیر همچنان به قوت خود باقی مانده است.

- ۱- آیا آموزش های بسیج توانسته اند مأموریت حفظ انسجام را تحقق بخشند.
- ۲- آیا کسانی که در آموزش بسیج اعم از مقدمانی - تکمیلی بسیج، طرح معرفت و... بهره مند شده اند و از برنامه های پیش تری استفاده کرده اند بیش تر به انسجام رسیده اند.

۳- آیا کسانی که آموزش های بسیج را دیده اند و بهره مند شده اند برای پیوستن و تداوم همکاری در بسیج متقاعد و ترغیب شده اند. به همین سبب این مقاله در پی آن است که پاسخی را بیابد تا نتایج آن بیش از هر چیز برای مسؤولان نیروی مقاومت بسیج کاربردی باشد.

اهمیت آموزش:

۱- آموزش، اثر بخشی سازمان را بهبود می بخشد و کارایی کارکنان، اعضا و پرسنل را افزایش می دهد.

۲- از طریق آموزش می توان مهارت های لازم را به اعضا و پرسنل یاد داد.

۳- آموزش می تواند بینش و نگرش و طرز تفکر بسیج را نسبت به کار و سازمان بسیج تصحیح نموده و بهبود بخشد به طوری که حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) می فرمایند: «بسیج مردمی پشتوانه عظیم و با برکتی است که ارزش بی بدیل خود را در میدان های گوناگون به اثبات رسانده است. به این ذخیره الهی باید به چشم تکریم بنگرید و آن را در عرصه سازماندهی و آموزش و انضباط روز به روز به پیش ببرید.»^۱

۴- آموزش، روش های انسجام کار را بهبود می بخشد و در کیفیت و کمیت انجام کار اثر می گذارد به طوری که مقام معظم رهبری (مدظله العالی) می فرمایند: «در همه رده ها، (باید) آموزش را به اعضا کارکنان یاد داد.» (راهنمای مدیران آموزش بسیج، ۱۳۸۳ ص ۶).

۵- آموزش، دانش و مهارت های شغلی را در سازمان بهبود می بخشد.

۶- آموزش در روحیه و رضایت کارکنان و اعضا بسیج دارای اثرات مطلوبی است.

۷- آموزش در پرسنل و اعضا، اعتماد به نفس ایجاد می کند و یا اعتماد به نفس آنان را افزایش می دهد.

۸- به وسیله آموزش، رابطه فرادست و فرودست بهبود می یابد.

۹- آموزش، انگیزش و وفاداری کارکنان و پرسنل سازمان را نسبت به سازمان افزایش می دهد به طوری که حضرت امام (ره) می فرمایند: «کوشش کنید آموزش هایی که به مردم می دهید جهت دار باشد.»^۲

۱۰- آموزش، سبب کاهش هزینه های سازمان در زمینه های گوناگون می شود و پیامبر بزرگ اسلام (ص) می فرمایند: «هرکس ندانسته به کاری اقدام نماید بیش از آن که اصلاح کند تباه می کند.»^{۱۱}

۱۱- آموزش، امکان رشد و بالندگی سازمان و کارکنان آنان را فراهم می نماید.

۱۲- آموزش، تعارض ها را کاهش می دهد و از این طریق در کاهش فشار روانی و تنش ها مؤثر می افتد و امام جعفر صادق (ع) می فرمایند: «کسی که بدون بصیرت اقدام به عمل نماید مانند پوینده ای است که در بیراهه

بسیج مردمی

پشتوانه عظیم و با برکتی است

که ارزش بی بدیل خود را در میدان های

گوناگون به اثبات رسانده است. به این

ذخیره الهی باید به چشم تکریم بنگرید و آن

را در عرصه سازماندهی و آموزش و

انضباط روز به روز به پیش

ببرید

حرکت می کند چنین فردی هر قدر سریع تر

حرکت کند از هدف دورتر می شود.»

۱۳- آموزش، امکان خودکنترلی را برای

کارکنان ممکن می سازد، مقاله حاضر که

نقش بسیجیان را در حفظ انسجام آن ها

مورد بررسی قرار داده است باید برای توجه

جدی به عنصر آموزش به عنوان یک عامل

کلیدی برای ارتقا کیفی و افزایش اثربخشی فعالیت ها

باید در اولویت سلسله اقدام ها مورد نظر قرار گیرد. به همین منظور آموزش نیروی

مقاومت بسیج با اجرای دوره های آموزش مقدماتی (مرحله اول)، آموزش مقدماتی

(مرحله دوم و سوم)، آموزش تکمیلی بسیجیان، طرح معرفت بسیجیان (مقدماتی)، طرح

معرفت بسیجیان (تکمیلی)، معادل سازی، صدور کفایت از آموزش، آموزش عرضی،

توجیهی بسیج، آموزش های تخصصی بسیج، آمادگی دفاعی مدارس، آموزش دسته های

ویژه گردان های عاشورا، آموزش امر به معروف و نهی از منکر و رژه حماسی برای حفظ

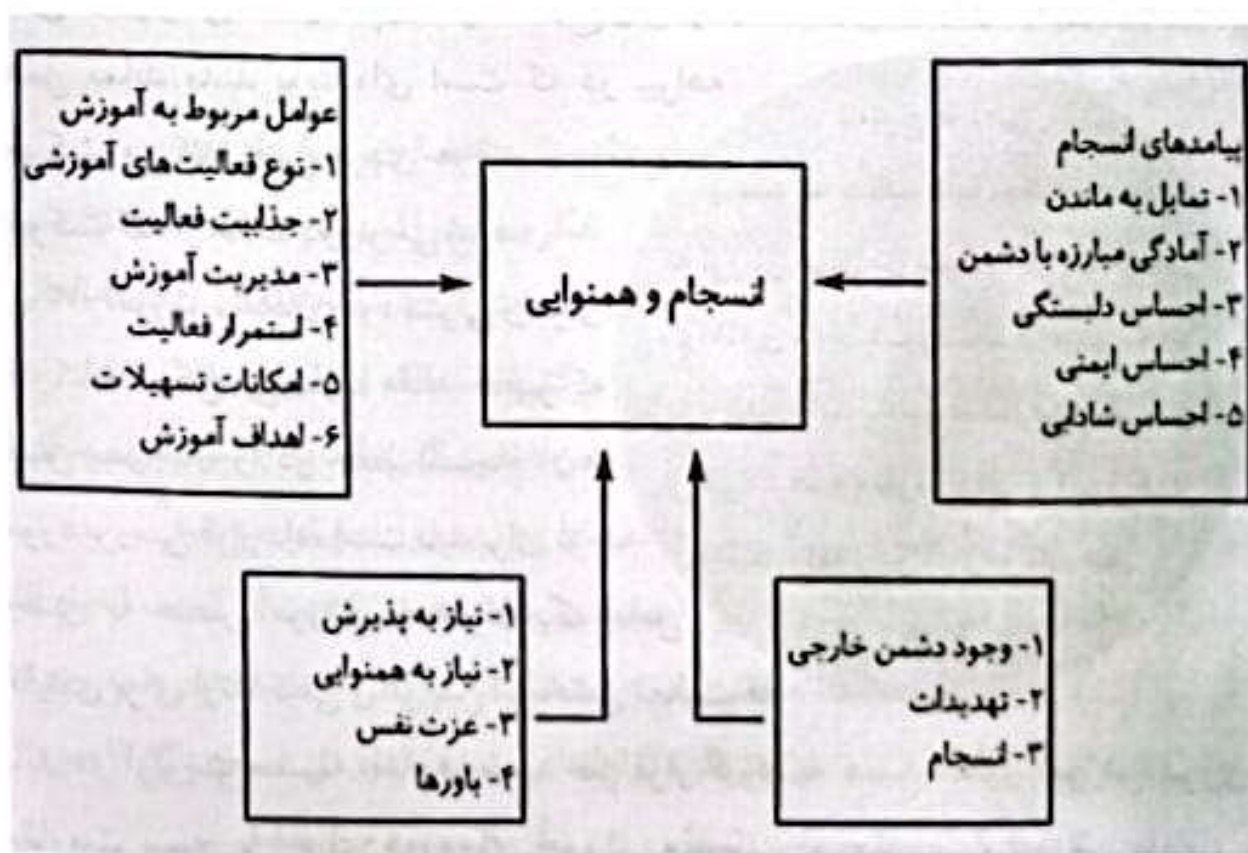
انسجام بسیجیان گام های مؤثر و مفیدی برداشته است و با هدف افزایش دانش و مهارت

بسیجیان برای انجام مأموریت های دفاعی نظامی، دفاع غیرنظامی، امنیتی و امداد و نجات

بر اساس قانون ۶۲، ۶۳، ۶۴ و ۶۵ قانون مقررات استخدامی سپاه در مراکز آموزشی بسیج

اجرا می کنند.

رهبری آموزشی و فضای موجود و شرایط حاکم بر آموزش می تواند بر میزان انسجام گروهی تأثیر انکارپذیری بر جای نهد. بنابراین بر اساس مباحث مطرح شده در مقدمه، اهمیت مسأله، ادبیات موضوع و اهمیت آموزش می توان به یک مدل تحلیلی به صورت زیر دست یافت.

همان طور که از مدل بالا پیداست چند دسته عوامل می تواند نقش آموزش در حفظ انسجام را فزونی بخشد.

- ۱- همه مربیان، مربیان و متولیان آموزشی را در فعالیت ها اعم از نوشتن برنامه تفصیلی، تدوین متون و... سهیم سازند، انسجام بیش تری در بسیج ایجاد خواهد شد.
- ۲- عوامل مربوط به مسئولان آموزش که می بایستی از شخصیت علمی، دینی و فرهنگی برخوردار باشد تا بتواند روند آموزش را درست طی کند و توانمندی آموزشی را تا حد امکان ارتقا دهد در این صورت از انسجام کافی و وافی برخوردار خواهد شد.

۳- عوامل مربوط به اعضا میزان نیاز اعضای آموزشی به همنوایی، اتفاق نظر، ارزش ها و اعتقادهای درونی، میزان پذیرش اهداف و جز آن در انسجام افراد آموزشی نقش اساسی دارد.

۴- عوامل مربوط به جو آموزشی با فضا و تجهیزات آموزشی؛ چنانچه این فضای آموزشی توأم با صمیمیت، همدلی، مشارکت و هماهنگی باشد در اعضا تمایل نیرومندی برای ماندن در فضای آموزشی شکل می گیرد. مثلاً در کلاس، مربی با مربی، در بیرون از کلاس، در محوطه، در کتابخانه و غیره این صمیمیت و همدلی، مشارکت اعضا در درس تکلیف هرچقدر فزونی یابد این انسجام بهتر و بیش تر خواهد بود.

شکل گیری انسجام خود به خود آثار مطلوبی برای گروه در پی دارد به این معنی که اگر جو حاکم فضای آموزشی یک جو منسجم باشد، افراد (بسیجیان) آمادگی بیش تری برای ماندن در مراکز آموزشی، آموزشگاه ها و سازمان های آموزشی همکاری، ایثار و مشارکت در فعالیت های مورد انتظار آموزشی دارند. علاوه بر این «انسجام» شرایطی است که، اعضا اعتماد بیش تری به گروه آموزشی و اهدافش دارند. احساس تعلق آن ها بیش از احساس انزوای می باشد. احساس ایمنی، خرسندی و رضایت دارند و نهایتاً طرح های آموزش بسیج به نظر می رسد که نیازهای اجتماعی و سیاسی بسیجیان توجه بیش تری شده است و با اجرای آموزش مقدماتی (مرحله اول)، آموزش مقدماتی (مرحله دوم و سوم)، آموزش تکمیلی بسیج، طرح معرفت بسیجیان مقدماتی و تکمیلی، معادل سازی، صدور کفایت از آموزش، آموزش عرضی، توجیهی بسیج، آموزش های تخصصی بسیج، آمادگی دفاعی مدارس، آموزش دسته های ویژه گردان های عاشورا، آموزش امر به معروف و نهی از منکر و رژه حماسی، توانسته است پاسخ های نیاز و انتظار را برآورده سازند و به عبارت دیگر به انسجام بیش تری رسیده اند.

نتیجه گیری:

انسجام از جمله مقولاتی است که در آیات قرآن و سخنان معصومین به آن اشاره هایی شده است، که خداوند متعال انسجام مسلمانان را عامل ایجاد انس و الفت در بین

آنان (گسترش پیوندهای اجتماعی) می‌داند" و علی (ع) در خطبه ۲۳۴ نهج البلاغه می‌فرمایند: «که نبودن انسجام موجب زوال عزت و بزرگواری و قدرت مردم می‌شود، همچنین در جای جای آیه‌های قرآن و احادیث نبوی به ایجاد انسجام، اتحاد و توان و نیروی مردمی اشاره می‌کند و می‌فرمایند اتحاد و انسجام توان و نیروی مردم را افزونی می‌بخشد همان گونه که در (جنگ بدر چنین شد) در حالیکه تفرقه و عدم انسجام موجب شکست و مغلوب شدن آنان می‌گردد (همان گونه که در جنگ احد شد) از همین روی خداوند بزرگ مسلمانان را فرا می‌خواند تا از تجاربی نظیر تجربه جنگ احد عبرت گیرند و هیچ گاه متفرق و پراکنده نگردند. انسجام عاملی است که باعث می‌شود اتحاد و یکپارچگی مسلمانان دشمنان را به هراس می‌اندازد. خداوند بزرگ در قرآن مجید مسلمانان را از ترفند دشمنان آگاه ساخته و به گسترش پیوند، رفع عداوت‌ها، پیروی از پیامبر و اولی الامر و نظایر آن دعوت کرده است.

افزون بر آن این پدیده در حیطه‌های جامعه‌شناسی و روان‌شناسی به ویژه در قلمرو روان‌شناسی اجتماعی مورد بررسی بیش‌تری قرار گرفته است. وجه مشترک همه این قلمروها یعنی مباحث دینی و اسلامی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی در تعریف نسبتاً یکسان پدیده انسجام است. چه، هر سه قلمرو انسجام را هم‌آوایی، اتحاد و هم‌نوايي، دلبستگی و کشش اعضای گروه با یکدیگر، اهتمام و تلاش یکپارچه آنان برای تحقق اهداف گروهی می‌دانند. گذشته از آن هر سه قلمرو (مباحث دینی و اسلامی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی) تأکید می‌ورزند که شکل‌گیری و تحقق انسجام مستلزم اعتماد اعضا به یکدیگر، مشارکت مستمر آنان در تحقق اهداف آموزشی، پذیرش آگاهانه و اختیاری اهداف گروه و اجزا آن است. هم‌چنین نوع مدیریت آموزشی، شخصیت علمی و اسلامی مدیر می‌تواند آموزش را در حفظ انسجام بسیجیان افزایش دهد. به طور خلاصه می‌توان عوامل مؤثر در ایجاد و استمرار انسجام آموزشی را به شرح زیر بیان کرد که از این طریق می‌توان نقش آموزش در حفظ انسجام بسیجیان را قوت و قدرت بیشتری داد:

۱- افراد آموزشی به کارهای تخصصی و مختلفی گمارده شوند.

- ۲- وسایل ارتباطی مهیا باشد و بین رابطه فرادست و فرودست به یکدیگر ارتباط سهلی برقرار باشد.
 - ۳- اعضای آموزشی از هماهنگی شناختی برخوردار باشند یعنی شیوه‌های تفکر مشترک داشته باشند.
 - ۴- اعضای آموزشی اهداف معینی را دنبال کنند.
 - ۵- ضوابط و معیارهای روشنی بر آموزش حاکم باشد.
 - ۶- حالت‌های عاطفی کنترل شود و به جای آن اعتماد به نفس بیش‌تر شود.
 - ۷- نیروهای مخالف نظم و انسجام (جراید، مخالفت‌جویی‌ها، نقص‌هنجارها) کنترل شوند و از طریق آموزش در کاهش فشار روانی و تنش‌ها تلاش بیش‌تری گردد.
 - ۸- از فردگرایی و تکروی جلوگیری شده و در مقابل از طریق آموزش خودکنترلی را برای آنان فراهم نمایند.
 - ۹- آموزش از مدیریت کارآمد و مقتدری برخوردار باشند و امکان رشد بالندگی در سازمان بیش‌تر فراهم شود.
 - ۱۰- از مشوق‌ها و تقویت‌کننده‌ها برای بهبود فعالیت‌های آموزش استفاده شود.
- در پایان، به این نتیجه می‌رسیم که «آموزش در حفظ انسجام بسیجیان» نقش ویژه‌ای دارد و باید برای تحقق این هدف کوشش نماییم.

							پیشگفتارها
--	--	--	--	--	--	--	------------

- ۱- زاهدی، شمس السادات (۱۳۸۲). روابط صنعتی نظام روابط کار. تهران: چاپ محمدمبین.
- ۲- شفیق آبادی، عبدالله (۱۳۷۲). پویایی گروه و مشاور گروهی، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
- ۳- قرآن کریم.
- ۴- ساعتچی، ۱۳۷۰.
- ۵- کریمی، یوسف (۱۳۷۳). روان شناسی اجتماعی، نظریه های مفاهیم کاربردها، تهران: انتشارات بعثت.
- ۶- سعادت، ۱۳۷۳.
- ۷- راهنمای مدیران آموزش بسیج مناطق و نواحی، انتشارات معاونت آموزش نعا، ۱۳۸۳.
- ۸- همان منبع، ص. ۴.
- ۹- راهنمای مدیران، ص. ۲.
- ۱۰- همان منبع، ص. ۱.
- ۱۱- قرآن کریم.
- ۱۲- نهج البلاغه.